

Tanári szigorlat bemutató és tételsor

A PPKE VJNPI Tanárképző Tanszéke tanárképzése keresztény alapokon, a pedagógia, pszichológia, bölcsészettudományok és társadalomtudományok korszerű elméleteit és eredményeit figyelembe véve kívánja felkészíteni a tanárjelölteket jövőbeni oktató-nevelő hivatásuk gyakorlására. A Tanszék tanárképzési filozófiájának középpontjában a gyermek és a tanár, mint a nevelés két főszereplője áll. Meggyőződésünk, hogy köznevelés minősége, a köznevelési rendszer eredményessége a gyermek és a tanár személyes jól-lététől, személyiségének kiteljesedésétől, az együttműködésükön alapuló kölcsönös segítségnyújtástól, támogatástól függ. A képzés során elsajátított ismeretek, kialakított képességek és attitűdök a gyermek személyiségének fejlesztését, a tanárral való együttműködés megteremtését célozzák, miközben hozzájárulnak a tanárjelöltek személyes és szakmai identitásának kibontakozásához is.

A szigorlat célja

A Tanári szigorlat az osztatlan képzésben részt vevő tanár szakos hallgatók pedagógiai-pszichológiai ismereteinek átfogó, rendszerszintű ellenőrzését végzi el a 8. félév végén. A tételek az előtanulmányi feltételekben meghatározott pedagógiai és pszichológiai tantárgyak ismeretanyagára támaszkodnak, a tanárképzés közös követelményeivel összhangban tartalmaznak több tudományterületet is érintő, komplex témaköröket.

Követelmények

A szigorlat alapvetően elméleti jellegű, a gyakorlati készségeket csak a szemináriumi tapasztalatok szintjén kéri számon. A hallgatótól megkövetelhető az eddig abszolvált tanári felkészítés tudásanyagának összefoglaló, szintetikus látásmódja és a tanultak komplex, az alkalmazás lehetőségeire is kitékintő kezelése.

Felkészülés a szigorlatra

A hallgató a 15 témakör mentén rendezze össze eddigi szakmai tudását. Az egyes témakörök alatt található résztémák, a hallgató figyelmét kívánják a témakör leglényegesebb problémáira irányítani. A témakör kifejtése megvalósítható e résztémák mindegyikének érintésével vagy ezek súlyozott bemutatásával is. A szigorlat kiváló alkalmat ad a hallgatónak arra, hogy a valamely okból elmaradt tananyagrészeket pótolja, vagyis az ismerethálójában keletkezett esetleges hiányokat kiküszöbölje. A tanári szigorlat azonban nem csak az eddig tanult szakmai ismereteket összegző vizsga. A számonkérés sokkal fontosabb szempontja annak a megítélése, hogy a hallgató a különböző területeken szerzett pedagógiai ismereteit mennyire tudja egymással ötvöztetni, hogyan fedezi fel az egyes tárgyak szakmai összefüggéseit, s hogy miképpen tudja mindezeket a szigorlati tétel kifejtése közben alkotó módon felhasználni.

A szigorlat kapcsán a hallgatónak arra kell felkészülnie, hogy a tételes számonkérésre egy szakmai beszélgetés keretében kerül sor, ahol bizonyítania kell pedagógiai szakmai tudását, annak alkalmazási készségeit, pedagógusi felkészültségét. A tételsor végén található kötelező és kiegészítő irodalom hivatott segíteni a hallgató számára ezt a szintetizáló munkát.

A pedagógia-pszichológia szigorlat megszervezése

A komplex szigorlat egy jelenléti szóbeli vizsga, amelyet egy háromtagú bizottság előtt kell letenni. A bizottság elnökét a Tanárképző Tanszék rendeli ki, a tagok a pedagógiai és a pszichológiai tárgyak oktatói. A tanárjelölt a szigorlatra a személyazonosság igazolására alkalmas okmányon és egy író tollon kívül más dolgot, így mobil telefont, okosórát sem tarthat maga mellett, személyes holmiját a vizsgateremben egy arra kijelölt asztalon helyezheti el a vizsga idejére.

A szigorlat során az előre megadott tételsorból kell egy tételt húzni. A vizsgán max. 15 perc felkészülési idő áll a hallgató rendelkezésére, aminek során a helyben kapott, hitelesített papírra készíthet kézzel írt jegyzetet. A felkészülést követően kerül sor a szakmai beszélgetésre (15 perc). A szigorlat eredményét a bizottság közös megegyezéssel állapítja meg ötfokozatú értékelési skála szerint, és helyben kihirdeti.

A szigorlati jegyzőkönyvet és a hallgató által készített vázlatot az Intézet őrzi meg a hallgató tanulmányainak befejezéséig.

Értékelési szempontok

A hallgató értékelésének alapvető kritériuma a tanári felkészítés közös követelményeiről szóló 8/2013 (I. 30.) sz. EMMI rendelet 2. mellékletében foglaltak a tanári kompetenciákról. A szigorlat során ellenőrizni kell a tanárképzés nyolcadik félévéig megvalósuló tanulási eredményeket, vagyis a különböző irányú szakmai tudás, képességek és attitűdök minőségét, azok megfelelő szintézisét. A hallgatótól elvárható, hogy mintegy 10 percig összefüggően, lényegre törően és értékelhetően beszéljen a kihúzott témakörrel, a témát több oldalról körüljárva állításait megfelelő szakirodalmi hivatkozásokkal alátámasztva, valamint válaszoljon a bizottság kérdéseire.

A PEDAGÓGIA-PSZICHOLOGIA SZIGORLAT TÉMAKÖREI
2025-2026. tanév

1. A fejlődés és a nevelés biológiai és pszichológiai alapjai. A nevelhetőség kérdései

- Az öröklődés, környezet szerepe a fejlődésben, a nevelés lehetőségei
- Az érés és a tanulás szerepe a fejlődésben
- A fejlődés átfogó elméletei (Erikson, Piaget, Kohlberg)
- Folyamatosság és szakaszosság a fejlődésben, eltérő fejlődési ütem – adaptivitás és méltányosság a nevelésben
- Nézetek a nevelésről a nevelés történetében (2-3 jelentős gondolkodó példája)

2. A személyiség fejlődésének és fejlesztésének alapjai

- A személyiség; személyiségelméletek (típustanok, vonáselméletek, pszichoanalitikus elmélet, tanuláselméleti megközelítés, humanisztikus megközelítés)
- A személyiség kompetenciamodellje
- Az egészséges, harmonikus személyiség jellemzői
- Érzelmi intelligencia
- A nevelés mint tudatos és nem tudatos hatások egysége, a személyiség nevelhetősége

3. Nevelés a családban. A család szerepe a fejlődésben

- A modern család kialakulása
- A család mint rendszer szerkezete, funkciói, működése
- A családi élet változása, a családi élet szakaszai
- Az anya-gyermek kapcsolat meghatározó szerepe a fejlődésben. Viselkedési és magatartási nehézségek és a családi nevelés kapcsolata
- A család és az iskola együttműködése

4. Az iskola mint az intézményes nevelés színtere

- Az iskola helye, szerepe a társadalomban, enkulturáció, szocializáció, társadalmi mobilitás és iskolarendszer
- A hazai iskolarendszer struktúrája, jellemzői, a méltányosság kritériumai
- Az iskola mint szervezet (évfolyam, osztály; pedagógusok, szülők, diákok jogai és kötelességei, házirend, pedagógiai program)
- Társas kapcsolatok az iskolában (csoportdinamikai jelenségek az osztályban; versengés és kooperáció; konfliktusok és konfliktusmegoldások)
- Egyén és közösség az iskolában (egyén, csoport, közösség; a közösség minőségi mutatói)

5. Stratégiák és módszerek a nevelésben, oktatásban

- A nevelés módszerei: a szokásformálás, a meggyőződésformálás és az életvezetési modellek fejlesztésének módszerei
- Az önszabályozó tanulás, élethosszig tartó tanulás
- Célközpontú és szabályozáselméleti stratégiák, problémamegoldás, modellezés, programozott oktatás, ismeretelméleti stratégia
- Az oktatási módszer fogalmának értelmezése; módszerek, eljárások a tanítás-tanulás folyamatában
- Didaktikai feladatok az oktatás folyamatában: motiválás, ismeretszerzés, alkalmazás, rögzítés, rendszerezés, ellenőrzés, értékelés.

6. A tanítás-tanulás folyamata, tanulási motiváció

- A tanulás pszichológiai értelmezése (behaviorista tanuláselméletek, a tanulás információfeldolgozási modelljei, verbális tanulás)
- A tanulás pedagógiai értelmezése, az információs műveltség kialakulása.
- A motiváció szerepe a tanulásban. Belső és külső motiváció.
- Tanulási stílus, tanulási stratégiák, kognitív stílusok.
- Kognitív és affektív célok a tanításban, tanulásban, az oktatási célok műveletesítése

7. Megismerési funkciók és a gondolkodás fejlődése/fejlesztése

- A megismerési funkciók (érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezés) fejlődése a magzati kortól a serdülőkorig
- Az intellektuális képességek (gondolkodás, képzelet, kommunikáció), a konstruktivizmus tanulásfelfogása
- Az intelligencia fogalma, mérése, elméletei, fejlesztése. A kreativitás értelmezési módjai, fejlesztése, a kreatív folyamat
- Gardner többszörös intelligencia elmélete az oktatásban
- Az iskola szerepe a kompetenciák fejlesztésében

8. A különleges bánásmódot igénylő tanulók nevelése

- A különleges bánásmódot igénylő tanulók csoportjai
- A különleges bánásmódot igénylő tanulók jellemzői
- Az SNI és a BTMN fogalma
- Az SNI tanulók eltérő sajátosságai és a sajátosságaikhoz igazodó tanítási módszerek (Válasszon ki két SNI kategóriát és ezeken keresztül mutassa be ezt az alponot!)
- Pozitív diszkrimináció, oktatási kedvezmények
- Tehetséges tanulók az iskolában

9. Tervezés és szervezés a pedagógiai gyakorlatban

- Az öröklődés, környezet szerepe a fejlődésben, a nevelés lehetőségei
- Az érés és a tanulás szerepe a fejlődésben
- A fejlődés átfogó elméletei (Erikson, Piaget, Kohlberg)
- Folyamatosság és szakaszosság a fejlődésben, eltérő fejlődési ütem – adaptivitás és méltányosság a nevelésben
- Nézetek a nevelésről a nevelés történetében (2-3 jelentős gondolkodó példája)

10. Nevelési és tanulástámogató színterek, eszközök

- 21. századi tanulási környezetek
- Az iskolán kívüli nevelés, tanulás színterei: kollégium, múzeum, színház, erdei iskola, sport és egyházi és ifjúsági szervezetek, tanodák
- A tehetséggondozás és a kreativitás kibontakoztatásának színterei, eszközei
- Tanulástámogató eszközök (generációk), tankönyvek, munkafüzetek
- Digitális tanulási színterek (platformok), online tanulástámogatás

11. Interakció és kommunikáció a pedagógiai folyamatban

- Az interakció és a kommunikáció értelmezése, jellemzői a pedagógiai folyamatban
- A verbális és nem verbális, digitális kommunikáció jellegzetességei a tanítási órán
- A társas megismerés, a személypercepció folyamata a nevelésben. A sztereotípiák és az előítéletek. A Pygmalion hatás. Társas befolyásolás
- A nevelés, mint attitűdformáló folyamat. Irányítás és fegyelmezés az osztályteremben

- Az önismeret fejlődésének támogatása.

12. Pedagógusok és tanulók a pedagógiai folyamatban

- A pedagógiai helyzet, a nevelés, mint segítő kapcsolat. Pedagógiai dialógusok
- Versengés és együttműködés az iskolában.
- A pedagógus helye a társadalomban, a pedagógus szerep társadalmi jellemzői
- A különös bánásmódot igénylő gyerekek nevelése az iskolában (inklúzió, szegregáció, integráció)
- Konfliktuskezelés, asszertivitás, empátia, erőszakmentes kommunikáció

13. Az iskola, mint az érték közvetítés terepe, kiemelt nevelési feladatok

- Az erkölcsi nevelés (az erkölcs forrásai, területei, az erkölcsi nevelés folyamata, a pedagógus szerepe, erkölcsi fejlődés Piaget és Kohlberg nyomán)
- Szociális és állampolgári értékek a nevelésben
- Az információs –és médiaműveltség fejlődésének támogatása
- Az esztétikai nevelés (az esztétikai élmények forrásai, területei, esztétikai érzékenység, befogadás és kifejezés, a magatartás esztétikuma); kulturális és szellemi értékek a nevelésben
- Az egészséges életre és fenntarthatóságra nevelés

14. A nevelés elvei. Keresztény és alternatív nevelés, reformpedagógiák

A nevelés elvei. Keresztény és alternatív nevelés, reformpedagógiák.

- A keresztény nevelés elvei. Az intézményes katolikus nevelés jellemzői.
- A katolikus rendi nevelés hazai példái (angolkisasszonyok, bencések, piaristák, jezsuiták, ciszterciek, premonstreiek, ferencesek, szaléziak).
- A (Herbartianus) nevelési elvek és gyakorlatok
- A XX. századi nevelélméleti modellek, értékrelativista és normatív koncepciók
- A reformpedagógiai koncepciók és az alternatív iskolák a magyar iskolaügyben

15. Mérés, értékelés a pedagógiai folyamatban

- Az énkép fogalma, fejlődése, jelentősége a fejlődési/fejlesztési folyamatban
- Az iskolai értékelés funkciói, fajtái, formái (
- Az iskolai értékelés pedagógiai, pszichológiai, társadalmi vonatkozásai
- Az ellenőrzés és értékelés területei és módszerei, eszközei (osztályozás, alternatív értékelési módszerek)
- Pedagógiai eredményvizsgálatok (érettségi, kompetenciamérések, PISA, TIMSS)

16. A lelki-testi egészség védelme az iskolában

- Az egészség értelmezése, az iskola, mint a résztvevők lelki-testi egészségét meghatározó színtér, és a gyerekek szükségletei (biogén, pszichogén, szociogén szükségletek).
- A gyermek és a stressz. Megküzdési mechanizmusok. Gyermek -és ifjúságvédelem.
- A pedagógusok lelki-testi egészsége (kiegés, a kiegészítés prevenciója)
- A tanulók lelki-testi egészségét veszélyeztető tényezők
- Az önismeret, önértékelés alakítása, szerepe a lelki egészség fenntartásában

KÖTELEZŐ IRODALOM

1. Bábosik István: Neveléstudomány. Nevelés az Európai Unióban. Osiris Kiadó, Bp. 2004.
2. Bábosik István, Torgyik Judit (szerk.): Pedagógusmesterség az Európai Unióban, Eötvös József Könyvkiadó, Budapest, 2007.
3. Cole, M. – Cole, S. R.: Fejlődéslélektan. Osiris Kiadó, Bp. 1997.
4. Falus Iván(szerk.): Didaktika Tankönyvkiadó, Bp. 2004.
5. Falus Iván (főszerk.), Szűcs Ida (szerk.): A didaktika kézikönyve. Elméleti alapok a tanítás tanuláshoz, Akadémia Kiadó, Budapest, 2022.
6. Gloviczki Zoltán: Bevezetés a pedagógiába. egyetemi jegyzet. PPKE BTK. 2015.
<https://btk.ppke.hu/uploads/articles/4090/file/gloviczki-Bevped.pdf>
7. Interjú Gyarmathy Évával a Tehetségfejlesztés című könyvről
https://www.facebook.com/watch/live/?ref=watch_permalink&v=1097253690762764
8. Kaposi József: A tartalmi szabályozás hazai változásai. Új Pedagógiai Szemle, 63. évf. 9-10. sz. 14-37. In.: Válogatott tanulmányok II. 88–109. 2013.
9. Kaposi József: Értékek és tartalmak, avagy a tartalom értékei. Új Pedagógiai Szemle, 52. évf. 1–2–3. sz. In.: Válogatott tanulmányok II. 69–110. 2012.
10. Kormos József, Pálvolgyi Ferenc (szerk.): A köznevelés céljai és fejlesztési területei a Nemzeti alaptanterv szemléletének tükrében. PPKE BTK. 2015.
<https://btk.ppke.hu/uploads/articles/1734918/file/A%20k%C3%B6znevel%C3%A9s%20c%C3%A9ljai%20%C3%A9s%20fejleszt%C3%A9si%20ter%C3%BCletei.pdf>
11. Mészáros Aranka (szerk.): Az iskola szociálpszichológiai jelenségvilága. ELTE Eötvös Kiadó, Bp., 2004.
12. Mészáros István – Németh András – Pukánszky Béla: Bevezetés a pedagógia és az iskoláztatás történetébe. Osiris Kiadó, Bp. 2000.
<https://www.szaktars.hu/osiris/view/meszaros-istvan-nemeth-andras-pukanszky-bela-bevezetes-a-pedagogia-es-az-iskolaztatasi-tortenetebe-osiris-tankonyvek-2000/?pg=0&layout=s>
13. Mihálka Mária: A kiégés kialakulása és megelőzése. Iskolakultúra, 33. évfolyam, 2023/1–2. szám
file:///C:/Users/AGP7Y9/Downloads/iskolakultura_2023_01-02_111-127.pdf
14. N. Kollár Katalin, Szabó Éva: Pszichológia pedagógusoknak. Tankönyvkiadó. 2004.
http://mte.eu/wp-content/uploads/2019/12/Kollar-Szabo_-_Pszichologia_pedagogusoknak.pdf
15. Szőke-Milinte Enikő: Információ – (Média)tudatosság – műveltség. A Z generáció tanulása. PPKE BTK. 2020.
[https://btk.ppke.hu/uploads/articles/1734918/file/Inform%C3%A1ci%C3%B3%20-%20M%C3%A9dia\(tudatoss%C3%A1g\)%20-%20M%C5%B1velts%C3%A9g%20egyben_Internetre%20PDF.pdf](https://btk.ppke.hu/uploads/articles/1734918/file/Inform%C3%A1ci%C3%B3%20-%20M%C3%A9dia(tudatoss%C3%A1g)%20-%20M%C5%B1velts%C3%A9g%20egyben_Internetre%20PDF.pdf)
16. Tukericsné Schvilinger Anikó (2022): SNI információs füzet. Oktatási Hivatal Pécsi Pedagógiai Oktatási Központ, Pécs.
https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/pok/Pecs/2022/SNI_informacios_fuzet_2022_februar.pdf
17. A sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvei. Oktatási Hivatal.
https://www.oktatas.hu/koznevelas/kerettantervek/2020_nat/iranyelvek_alapprogramok
2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100190.tv>

AJÁNLOTT IRODALOM

- Aronson Elliot: A társas lény. Budapest, Akadémiai Kiadó, 2008.
- Bábosik István (2020): A konstruktív életvezetés pedagógiája és iskolája, EJK, Budapest, ISBN 978 963 9955 94 3
- Csanád Béla: A keresztény nevelés általános alapjai. JEL, 2014.
- Csapó Benő (szerk.): Az iskolai műveltség. Budapest, Osiris Kiadó, 2002.
- Csikszentmihályi Mihály – Selega Isabella: Élni jó!. Budapest, Akadémiai kiadó, 2011.
- Goleman Daniel: Érzelmi intelligencia. Budapest, Magyar Könyvklub, 1998.
- Gordon, Thomas (2010): T. E. T. A tanári hatékonyság fejlesztése, Gordon Kiadó Kft., Budapest, ISBN 2399959457709
- Hunyady Györgyné – M. Nádasi Mária: Pedagógiai tervezés. Comenius Bt. Pécs, 2000.
- Imre Anna, Kaposi József, Szőke-Milinte Enikő: Dialógusok határtalanul – A pedagógiai kultúraváltás kérdései. PPKE BTK. 2020.
https://btk.ppke.hu/uploads/articles/1734918/file/Dialogusok_kotet_nyomdai_jav0228_ok_165x235_98_szazalek.pdf
- Kagan Spencer: A kooperatív tanulás. Budapest, Ökonet Kft., 2001.
- Kaposi József: A történelemtanár-képzés kontextusa, követelményei In. Kaposi József: Közelítések a történelemtanítás elméletéhez és gyakorlatához. PPKE BTK. 2020.
- Kaposi József: Az érettségi mint a felnőtté avatás rituáléja. In. Új Pedagógiai Szemle 2009.4. szám.
- Magyari Beck István: Érték és pedagógia. Budapest, Akadémiai Kiadó, 2003.
- Nahalka István: Hogyan alakul ki a tudás a gyermekben? Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó, 2002.
- Németh Ágnes (2024): Iskolás gyermekek egészségmagatartása, L'Harmattan Kiadó, Budapest, ISBN 9789636460754
- Németh András - Skiera, Ehrenhard: Reformpedagógia és az iskola reformja. Budapest, Tankönyvkiadó, 2003
- Oroszlány Péter: Tanulásmódszertan. Budapest, Metódus-Tan, 2004.
- Réthy Endréné: Befogadás, méltányosság, az inkluzív pedagógia rendszere. Pécs, Comenius Bt., 2013.
- Réthy Endréné: Motiváció, tanítás, tanulás. Budapest, Nemzeti tankönyvkiadó, 2003.
- Rudas János: Delfi örökösei. Új Mandátum Kiadó, Budapest. 2001.
- Szabó Éva: Szeretettel és szigorral. Az iskolai nevelés problémái. Budapest, Akadémiai Kiadó 2006.
- Szitó Imre: A tanulási stratégiák fejlesztése. Budapest, ELTE Eötvös Kiadó, 2003.
- Szőke-Milinte Enikő (szerk.) Pedagógiai küldetés – a küldetés pedagógiája. Tanulmányok a katolikus pedagógusképzésről és pedagógiáról. PPKE BTK. 2018.
<https://btk.ppke.hu/uploads/articles/1734918/file/Pedag%C3%B3giai%20k%C3%BCldet%C3%A9s.pdf>
- Szőke-Milinte Enikő: A kommunikációs kompetencia fejlesztése. PPKE BTK, Piliscsaba, 2007.
- Tánczos Judit: Baj van a tanulással. Módszerek a tanulási zavarok korrigálásához. BP., Pedellus, 2006.
- Torgyik Judit (2018): Tanulás a múzeumpedagógia módszereivel, Eötvös József Könyvkiadó, Budapest ISBN 978 963 9955 837
- Tóth László: A tehetségfejlesztés enciklopédiája. Debrecen, Pedellus Tankönyvkiadó, 2003.
- Vajda Zsuzsa – Kósa Éva: Neveléslélektan. Budapest: Osiris Kiadó, 2005.
- Várnagy Elemér – Várnagy Péter: A hátrányos helyzet pedagógiája. Budapest, Corvinus Kiadó, 2000.
- Zrinszky László: Neveléstudomány. Műszaki Kiadó, Bp. 2002.

Budapest, 2026. március 2.

Dr. Hosszu Timea
intézetvezető

Dr. Torgyik Judit
tanszékvezető